

ZALAKAROS – RENDEZVÉNYTÉR FÁI

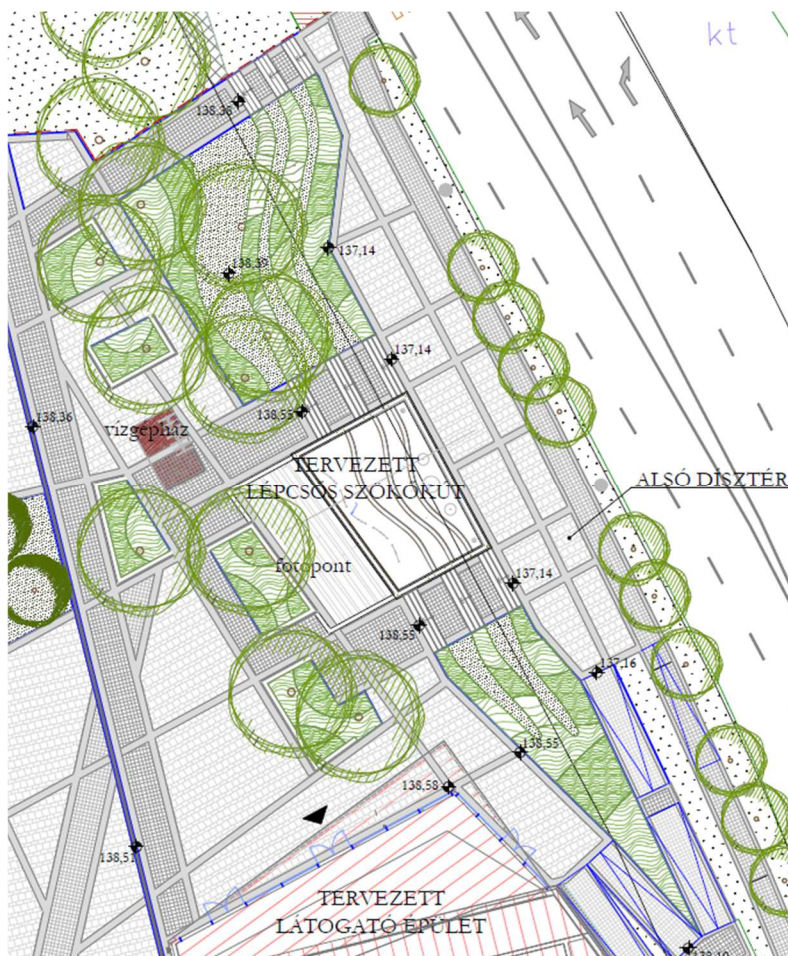
Kezelési - telepítési javaslat

2024. szeptember 4. – helyszíni bejárás alapján

1. ELŐZMÉNYEK

A rendezvénytér kialakításakor az épülethez kapcsolódó összefüggő burkolt felületben zöldszigetek lettek kialakítva. Azonban az építési munkák során a fák gyökérzete jelentős sérülést szenvedett, ami a fák egészségi állapotának romlásához vezetett. Ehhez a levegőtlen talajviszonyok, a meleg, aszályos időszakok, valamint az UV sugárzás túlzott mértéke is hozzájárult. Ráadásul a fákat körülvevő burkolatok megakadályozták, hogy a növények megfelelő mennyiségű vízhez jussanak. Az érintett juharfák (7db) állapota oly mértékben romlott, hogy a fák állapotáról szakvélemény készíttetése vált szükségessé, mely a fák pusztulását jósolja.

Figyelembe kell venni, hogy a területen szükség van nagy lombkoronájú fák telepítésére, melyek megfelelő árnyékot nyújtanak és melyek kedvező mikroklimatikus viszonyokat teremtenek ezen a területen. Ugyanakkor szükség van a gyalogos forgalmat kiszolgáló burkolatokra is.

Részlet a 2018-as tervből – mely a kivitelezés során módosult

2. MEGOLDÁSI JAVASLATOK

A szakvélemény számozott fái közül az 5. számút esetleg meg lehet próbálni megőrizni, azonban a többi fapusztulása úgy tűnik elkerülhetetlen. Fontos lenne ellenálló fajok telepítése (a juharfák nem alkalmasak a jelenlegi klímában közterületi kiültetése napos, vízszegény, burkolt területeken).

A szakértői vélemény szerint a fák eltávolítása, vagy hosszú évek munkájával esetleges megtartása javasolt, de sajnos a fák lassú kipusztulására így is számítani lehet. Ez annál is valószínűbb, mivel az időjárási viszonyok évről-évre kedvezőtlenebbek.

Kétféle megoldás kínálkozik:

- Az érintett fák kivágása, a telepítendő fáknek megfelelő körülmények biztosítása, a telepítendő fajok gondos kiválasztása.
- Kiválasztani a legrosszabb állapotban lévő egyedeket, és azokat kivágni, 2-3 fát pedig megtartani, és megpróbálni kedvező viszonyokat biztosítani neki. Ha 2-3 éven belül nincs változás, azokat is kell cserélni. Így nem lesz hirtelen csupasz ez a terület, hiszen az új telepítések addigra megerősödnek és növekedésnek indulnak.

Új fák telepítésének előkészítése:

A fahelyek kialakítása, meghatározza azok jövőjét, mivel gyökérszinten dől életben maradásuk. Ezért kulcsfontosságú az ültetést megelőző előkészítés folyamata. Jó minőségű talaj, ültetőközeg kell hozzá, megfelelő minőségű tápanyagellátás. Emellett védeni kell a fa talaját a taposásától, tömörödésétől és a növényt a sérülésektől (rögzés, karózás, törzsvédelem). Kiemelten fontos a fa szakszerű vízellátása és a gyökérzet oxigénnel való ellátottsága. Fontos az megfelelő fajok kiválasztása.

A helyszínen felmerült fő problémák:

- A területen jellemző a nagy mértékben burkolt, beépített talajfelszín, mely szinte vízzáró réteget képez. A fák csurgóterülete* burkolt, ezért nem jutnak megfelelő mennyiségű nedvességhez.

*(*csurgó terület: a fás növények koronaperemének függőleges vetülete. Átmérője megegyezik a koronaátmérővel. (MSZ 12042:2019) Itt található a felszívó gyökérzet egy része.)*

- Nagy arányú burkolatok, melyek tovább rontják a forráság mértékét.
- Tömörödött, csökkent tápanyagtartalmú, levegőtlen talaj.

A városi, mesterséges talajok jellemzője a természetes talajoktól eltérő szerkezet, összetétel és vízháztartás. Alapvetően a nem természetes anyagok magas részaránya, tömörödöttség, pórustér-csökkenés, korlátozott szellőzés, leromlott vízháztartás, alacsony organikus anyag tartalom és a szennyezőanyagok felhalmozódása jellemző. A tömörödött talaj áthatolhatatlanná válik a gyökerek számára, a talaj víz- és levegő tartalmának csökkenésével pedig a növények tápanyagfelvétele romlik.

A meglévő talaj laboratóriumi vizsgálatával meg lehet ismerni annak fizikai és kémiai paramétereit, pH-ját, kötöttségét, mésztartalmát, ásványi nitrogén, felvehető foszfor és kálium tartalmát. Ezután érdemes dönteni arról, hogy mekkora mértékű tápanyagutánpótlás vagy talajcsere szükséges, de valószínűleg teljes talajcserével kell számolni. Célszerű lenne a fahelyek méretét is növelni, annak érdekében, hogy a beleültetett fa begyökeresedése után is jól érezze magát. A talajcsere történhet termőfölddel, termőföld és komposzt vagy szerves trágya keverékével. Ebben az esetben a behozott termőföld vizsgálata is szükséges laboratóriumi talajvizsgálattal. A termőföld jó vízáteresztő, jó tápanyag ellátottságú, 2-3% humusz tartalmú, stabilan morzsás szerkezetű legyen, mert megfelelő minőségű talaj nélkül nem lehet egészséges fát nevelni. Szóba kerülhet speciális

talajkeverékek alkalmazása is (pl. mesterséges váztalaj (Stockholm módszer)), melynek hozzáadott értéke is van teherhordó képessége miatt.

- Sérült gyökérzet.

A gyökérzet két fontos feladatot lát el: rögzít és táplál. Ha a gyökérzet sérül vagy kedvezőtlen környezetbe kerül (pl.: tömörödötté válik a talaj, burkolat kerül rá), akkor a fát nem tudja vízzel és tápanyagokkal ellátni. A gyökérzet károsodása esetén csökken a fa stabilitása és egy viharban a fa akár ki is dőlhet. A sérült gyökérfelületen kórokozók juthatnak a fatestbe.

„A közterületi fák ültetésének megfelelő előkészítése az alapfeltétele a biztonságos eredésnek és a hosszú távú faállomány-fenntartásnak.” (MSZ 12172:2019)

Az említett szabvány szerint az ültetési tervnek tartalmaznia kell a telepítendő fa pontos megnevezését, paramétereit, telepítési helyének és környezetének leírását, a környezetében megtalálható közművek elhelyezkedését, a kivitelezés részletes technológiai leírását. Meghatározza az ültetőgödör méreteket, amely kis- és közepes méretű fa esetén 150 x 150 x 150 cm, nagy termetű fa esetén viszont 200 x 200 x 200 cm. További leírás található benne az ültetés menetéről, az indítómetszésről, a rögzítés módjairól, a beöntözésről, az utómunkákról és az öntözésről is.

A fák és cserjék méretcsoportjai	A fahely és az ültetőgödör minimális mérete	A fahely minimális területe	Az ültetőgödör minimális térfogata
Kis termetű fa Közepes termetű fa	1,5 x 1,5 x 1,5 m	2,25 m ²	3,375 m ³
Nagy termetű fa	2 x 2 x 2 m	4 m ²	8 m ³

Jelen esetben szintbeni, növényzettel beültetett fahelyek adottak, melyek közelében, a tervezett fák csurgóterületétől függő mértékben vízáteresztő burkolatok alkalmazása javasolt. Ez utóbbiak lehetnek nagy fugahézagú burkolatok vagy műgyantával stabilizált szórt burkolatok is. Ezek biztosítják, hogy a csurgóterületek zónájában fel tudja venni a növekvő fa gyökérzete a vizet. A nedvesség megtartását biztosíthatja az is, ha a kiemelt ülőfelületeket megtörjük vagy áttörjük és megfelelő burkolatlejtés esetén az összegyűlő csapadékvizet a zöldfelületekre vezetjük. A fák öntözéséhez öntözőzsák vagy szivárogtató és levegőztető cső, valamint gyökérítató (természetes anyagból készült cella, ami vizet tart meg, levegőzteti a talajt, morzsalékos laza szerkezetű talajt és tápanyagot biztosít) alkalmazása javasolt. Szóba jöhet egyes helyeken a kevésbé használt burkolatrészek visszabontása is, amivel értékes zöldfelület jöhet létre.

3. NÖVÉNYALKALMAZÁS

Figyelembe kell venni a talajadottságokat, a környező terület burkoltságát, a fény- és vízviszonyokat, a lehetséges szennyezések és károsítások mértékét. Fontos az ellenálló, légszennyezésre és szélterésére kevésbé érzékeny fajok kiválasztása. Szárazságtűrő fajok alkalmazása indokolt, különösen a várható klimatikus változásokat figyelembe véve.

A fák alá gyepfelület vagy talajtakaró cserjefelület telepíthető, mely gyorsan záródik, így kevesebb gyomlálást igényel, könnyebben tisztán tartható. Szóba kerülhet vadvirágos keverék vetése is.

Javasolt fő fajok:

Acer campestre 'Elsrijk'	mezei juhar
Acer 'Pacific Sunset'	'Pacific Sunset' juhar fajta (<i>burkolatoktól távolabb</i>)
Alnus × spaethii	lándzsáslevelű éger
Fraxinus ornus 'Huba' ®	Huba virágos kőris
Gleditsia triacanthos f. inermis	tövistelen lepényfa
Gleditsia triacanthos 'Moraine'	'Moraine' lepényfa
Gleditsia triacanthos 'Shademaster'	'Shademaster' lepényfa
Gleditsia triacanthos 'Skyline'	'Skyline' lepényfa
Ulmus pumila 'Hajdú' ®	'hajdú szil'
Zelkova serrata	japán gyertyánszil

Gömbkoronájú, kiegészítő fajták:

Acer campestre 'Nanum'	gömbkoronájú mezei juhar
Fraxinus ornus 'Mecsek'	gömbkoronájú virágos kőris
Robinia pseudoacacia 'Umbraculifera'	gömbakác
Tilia tomentosa 'Silver Globe'	gömbkoronájú ezüst hárs

4. MEGVALÓSÍTHATÓSÁG, ÜTEMEZÉS

Talajvizsgálatok elvégzése, közműtervek beszerzése, valamint a helyszín felmérése után készülhet el a terv a pótlásokra. A téli időszakban sor kerülhet a fák kivágására (valószínűleg csak kézi munkával) és a szükséges talajcserére (fagymentes időszakban), majd a tavaszi ültetési időszakban a fák telepítésére is. A nagy lombkoronát növesztő fák mellett kisebb, gömbkoronájú egyedek telepítése is lehetséges, amik a nagy fák megerősödéséig segítenek az árnyékolásban. A tavaszi ültetési időszakban földlabdás fák telepíthetők, melyekből nagyobb méretek is elérhetők. Ezek gazdaságosabbak, mint a konténeres fák, melyek választéka a faiskolai kínálatban kisebb.

Esetleg a növénytelepítés mellett az ideiglenes árnyékolás érdekében a nyári időszakban napvitorla telepítése lehet indokolt.

A fák ültetésének előkészítése és maga a telepítés költsége csak elkészült tervek alapján becsülhető meg.